

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER

ÅRSRAPPORT 2019

Nasjonalt kompetansesenter
for kultur, helse og omsorg

Partnerskapet:

Innhold

1.	Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg	3
1.1	Om kompetansesenteret	3
1.2	Mål og krav til måloppnåelse	3
1.3	Partnerskapet og styret.....	4
1.4	Forarbeidet til kompetansesenteret.....	6
1.5	Samarbeid nasjonalt og internasjonalt	6
1.6	Medarbeidere i 2019.....	7
1.7	Innspill til nasjonale planer og meldinger	7
1.8	Presentasjoner på konferanser og arrangement.....	7
1.9	Arrangør/medarrangør.....	8
1.10	Internasjonal deltakelse.....	9
2	Våre fagområder - forskning, utdanning og praksis	10
2.1	Arrangementer, seminarer og konferanser.....	10
2.2	Deltakelse i Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 4).....	13
2.3	Opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling	14
2.4	Tidsskriftet Nordic Journal of Arts, Culture and Health	16
2.5	Videreutdanning: Kunst og kultur i helse og omsorg 15 stp. / Nord universitet	17
2.6	Videreutdanning: Musikkbasert miljøbehandling 15 stp. / Nord universitet	18
2.7	Musikkbasert miljøbehandling Brønnøysund 2019-2020.....	18
2.8	Smertestudiet - om musikk og smertebehandling	18
2.9	Web-serie om musikkens helseeffekter	19
2.10	Klokkeklovnene.....	19
2.11	Parkinsonprosjektet	20
2.12	Mønsterprosjektet	20
2.13	Veileder: Mønster - Opplæring i bruk av materialet filt i møtet mellom mennesker	21
2.14	Minneboka - bruk av historiske bilder i eldreomsorgen.....	21
2.15	Veileder: Minneboka - bruk av historiske bilder i eldreomsorgen.....	22
2.16	Folkehelsealliansen i Trøndelag.....	23
2.17	Danseprosjektet Rethink Aging - Nordic: art, health & research. Et ettårig nordisk prosjektsamarbeid om dans og eldre	23
2.18	Bedre tilrettelegging av kulturtilbud for inkludering av seniorer med innvandrerbakgrunn	23
2.19	Helseministeren på besøk i Levanger.....	24
2.20	Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg i media.....	25

1. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg

1.1 Om kompetansesenteret

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg (Kompetansesenteret) ble etablert i Levanger 1. juli 2014. Senteret er forankret i Meld St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg, som er lagt inn i Omsorgsplan 2020. Kompetansesenteret rapporterer til Helsedirektoratet, som er oppdragsgiver.

Kompetansesenteret er et partnerskap mellom:

- HUNT forskningssenter (Fakultet for medisin og helsevitenskap, NTNU)
- Helse Nord-Trøndelag HF
- Levanger kommune
- Trøndelag fylkeskommune
- Nord universitet

Kompetansesenteret finansieres via en egen post på Statsbudsjettet, Helsedepartementet, med en grunnbevilgning på tre millioner kroner årlig (kap. 761, post 79).

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg har kontorsted ved Nord universitet, Campus Levanger

1.2 Mål og krav til måloppnåelse

Kompetansesenteret har mål som gitt av Helse- og omsorgsdepartementet gjennom Helsedirektoratet i oppdragsbrevet datert 13.11.2013, og krav til måloppnåelse gjennom dialogen med oppdragsgiver som er Helsedirektoratet.

Målene er:

- Bidra til metode- og kvalitetsutvikling innenfor helse og omsorg lokalt, regionalt og nasjonalt, gjennom samhandling mellom utdanningssektoren, forskningsmiljøer og praksisfeltet.
- Dokumentere og utvikle sang, dans og andre kulturuttrykk i en helse- og omsorgs faglig ramme og utvikle systematiske tiltak som kan hjelpe utsatte individer og grupper og skape varierte og interessante arbeidsplasser for personalet.

- Bidra til spredning og implementering av ulike miljøterapeutiske metoder, herunder integrert bruk av musikk i omsorgstjenestene.
- Evaluere tiltak som iverksettes og måle effekter av nye metoder og behandlingsformer.

Kompetansesenteret skal bidra til å delta med forskning, opplæring og praksisutvikling i kultur- og helsefeltet og vektlegge samspillet mellom forskningsmiljøet, utdanning og praksis i sin virksomhet.

Kompetansesenterets arbeid skal gjennom systematisk bruk av kulturelle virkemidler i tjenestene og ved å inkludere kulturkompetanse i utdanningene, bidra til mer verdighet innen pleie og omsorg, økt interesse og status for, samt rekruttering til omsorgsyrkene. Gjennom økt bruk av kulturkompetanse og sterkere dialog mellom kulturfaglig og helse- og omsorgsfaglig kompetanse er målet å bidra til en bedre utnyttelse av ressursene i helsevesenet. Kompetansesenteret skal arbeide kunnskaps- og forskningsbasert og få fram ny kunnskap der sammenhenger mellom forskning, utdanning og praksisutvikling blir ivare tatt på en innovativ måte.

1.3 Partnerskapet og styret

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg er et partnerskap mellom HUNT forskningscenter, Helse Nord-Trøndelag HF, Levanger kommune, Trøndelag fylkeskommune og Nord universitet. Kompetansesenteret har et eget styre med en representant fra hver av partnerne.

HUNT forskningscenter, fakultet for medisin og helsevitenskap, NTNU, har et hovedansvar for forskningsarbeidet knyttet til kompetansesenteret. Leder ved HUNT forskningscenter, Steinar Krokstad, er nestleder i styret for Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.

Helse Nord-Trøndelag HF bidrar med kunnskapsspredning, FoU og intern og ekstern erfaringsutveksling. Nancy Haugan, rådgiver ved Helse Nord-Trøndelag, er medlem i styret.

Levanger kommune bidrar i stor grad innenfor praksisutvikling og har som eier og driver av Ytterøy Helsetun en mønsterinstitusjon i Norge der bruk av miljøbehandling med integrert bruk av musikk, sang og bevegelse inngår. Kommunen har planfestet kultur- og helsesatsing i overordna-kommuneplan og i kommunedelplan for kultur - og for helse og omsorg. Kommunen er representert i styret med enhetsleder Einar Hindenes.

Trøndelag fylkeskommune har vært et foregangsfylke i kultur- og helsearbeid gjennom sine prosjekter FOLK1 og FOLK2. Fylkeskommunen jobber godt med spredning av kultur- og helsefeltet til kommuner i Trøndelag. Margunn Skjei Knudtsen, spesialrådgiver i fylkeskommunen, er medlem i styret.

Nord universitet er vertskap for kompetansesenteret og har egne fagmiljø på Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag og Fakultet for sykepleie og helsevitenskap. Nord universitet bidrar med kontorer og bistår med IT-tjenester, økonomi/regnskap, og er tilsettingsmyndighet. Kompetansesenteret er fysisk plassert med kontorer ved Nord universitet, Campus Levanger.

Styret i Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg består av:

- Vegar Rangul, styreleder (Nord universitet)
- Steinar Krokstad, nestleder (HUNT forskningssenter, NTNU)
- Einar Hindenes, styremedlem (Levanger kommune)
- Nancy Haugan, styremedlem (Helse Nord-Trøndelag HF)
- Margunn Skjei Knudtsen, styremedlem (Trøndelag fylkeskommune)

Styret i Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg: Steinar Krokstad, nestleder (HUNT forskningssenter, NTNU)
 Fra venstre: Einar Hindenes, styremedlem (Levanger kommune), Margunn Skjei Knudtsen, styremedlem (Trøndelag fylkeskommune), Nancy Haugan, styremedlem (Helse Nord-Trøndelag HF) og Vegar Rangul, styreleder (Nord universitet).

Foto: Thomas Jergel

1.4 Forarbeidet til kompetansesenteret

Medlemmene i partnerskapet har på ulike måter samarbeidet om kultur- og helsevirksomhet siden år 2000. Dette samarbeidet var sentralt i opprettelsen av Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg i Levanger.

1984–1994	Arts in hospital. Internasjonal satsing gjennom Unesco.
1996–1999	Nasjonalt program for kunst og helse (35 prosjekter - 20 kommuner). Finansiert både via Norsk kulturråd og Helsedepartementet. Levanger kommune deltok i prosjektet.
2000–2002	Nasjonalt knutepunkt for kunst og helse (lokalisert i Levanger - med partnere i regionen). Samarbeid med partnere i regionen.
2001–2011	Kunst- og helseprosjekter ledet av Nord-Trøndelag fylkeskommune i samarbeid med lokale, regionale og nasjonale aktører.
2011–2013	Videreutvikling av kultur og helsearbeidet i regionen med base i Levanger og med Levanger kommune i førersetet.
2013–	Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg skrevet i St.meld.nr. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg og lagt inn i Omsorgsplan 2020.
2014–	Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg opprettes med egen post på Statsbudsjettet.

1.5 Samarbeid nasjonalt og internasjonalt

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg samarbeider med ulike fag- og forskningsmiljø. Vår mest sentrale samarbeidspartner er Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse (Aldring og helse). Vi samarbeider også med Verdighetscenteret i Bergen, Norsk kulturskoleråd, Krafttak for sang, Trondheim kommune, Riksteatret, Senter for fagutvikling og forskning (Oslo kommune), Sykehjemsetaten i Oslo kommune, flere høgskoler og universitet, Norges Parkinsonforbund med flere. Vi samarbeider med Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjeneste (USHT) og kommuner over hele landet. Vi deltar i Folkehelsealliansen i Trøndelag og samarbeider med ulike fagpersoner og fagmiljøer innen kunst-, kultur og helsefeltet, blant annet det nasjonale nettverket musikk og eldre helse.

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg deltar også i internasjonale fag- og forskningsnettverk i blant annet Sverige, Danmark, Finland, Island, England og Australia. Kompetansesenteret arrangerer nettverksmøtet til Nordic Arts and Health Research Network våren 2020 i Levanger.

1.6 Medarbeidere i 2019

Kompetansesenteret hadde i 2018 følgende ansatte og engasjerte i hel- og deltidsstillinger:

HELTIDSSTILLING:

Daglig leder, Odd Håpnes

Kommunikasjonsrådgiver, Marthe Haugdal

DELTIDSSTILLING:

Koordinator, Jorunn Aurstad

Fagveileder, Audun Myskja

Fagveileder, Hanne Berg

Fagveileder barn og unge, Aase-Hilde Brekke

Dansekonsulent, Anna C. Nordanstedt

Professor drama/teater, Wenche Torrissen

Forsker, Ingrid Følling

I tillegg medfinansieres instruktører på «Parkinsonprosjektet» sammen med Levanger kommune og Norges Parkinsonforbund avdeling Nord-Trøndelag.

Kompetansesenteret administrerer opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling (MMB) og engasjerer sammen med Nord universitet fagpersoner til undervisning og utvikling samt koordinering av MMB. Medarbeidere i kompetansesenteret jobber også med MMB. I tillegg er fagpersoner engasjert direkte i opplæringsprogrammet.

1.7 Innspill til nasjonale planer og meldinger

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg har gitt innspill til nasjonale planer og meldinger i 2019.

Ny folkehelsemelding: Meld. St. 19 (2018–2019) *Gode liv i eit trygt samfunn*

1.8 Presentasjoner på konferanser og arrangement

- 8.-10. feb.** Tverrestetisk arbeid for barn og ungdom i et inkluderende perspektiv, Kunst og kultur i helse og omsorg, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, Nord Universitet, Levanger
- 1. mars** Forskningsbaserte og erfaringsbaserte eksempler knyttet til bruk av musikk i miljøbehandling – sett både fra ansatte og brukere sine ståsted. Hvordan kan vi bruke dette i Rana? Bakeribyggingfestivalen, Mo i Rana
- 15. mars** Kulturaktivitet og helse, ledermøte, Innlandet musikkråd
- 20. mars** Kunst, kultur og psykisk helse, Dalana Kunstfestival, Egersund, Dalane kulturfestival, Sokndal, Lund, Eigersund og Bjerkreim kommune

- 5. april** Nettverksamling Nasjonalt nettverk for musikk og eldrehelse, Stjørdal
- 8-9. april** Tverrfaglig performativ metodikk, Muligheter - en konferanse om kunstfag og spesialpedagogikk, Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen i samarbeid med Nord universitet, Dronning Mauds Minne Høgskole, OsloMet, Statped og Norsk Kulturskoleråd, Bodø
- 9. mai** A national center for competence for culture, health and care makes a difference. Arts&Health: Promoting wellbeing through creativity, NTNU, Trondheim
- 23-24. mai** Crossover performantive methodology, Nordisk nettverk for kunst og helse, Malmø
- 26. sept.** Hva er det med kulturen som fremmer helse? Hvorfor er kultur viktig for et aldersvennlig samfunn? Forskningsdagene 2019, Nord universitet, Campus Levanger
- 4. okt.** Folkehelsekonferansen, Folkehelsealliansen Trøndelag, Stjørdal
- 16. okt.** Møte med minner. Den Norske Opera. Sykehjemsetaten, Senter for fagutvikling og forskning/USHT Oslo
- 19. okt.** Musikkbasert miljøbehandling i demensomsorgen, KS, Stjørdal
- 23.- 24. okt.** Musikkbasert miljøbehandling og kulturskolens rolle, Dialogkonferanse, Mo i Rana
- 12.- 14. nov.** Presentasjon av kompetanse, forskning om teater, ungdom og utenforskap. Nettverksamling for drama og teater i høyere utdanning, Universitetet i Stavanger
- 26.- 27. nov.** Dialogseminar om inkluderende og bærekraftig utdanning for alle - fokus på inkludering i lys av FN's bærekraftsmål og hvordan kunstfagene kan spille en viktig rolle, Statped nord, Arktisk senter for velferds- og funksjonshemmingsforskning ved UiT og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS), Harstad
- 3.- 5. des.** Musikkens betydning for helse og omsorg under arrangementet Helt åpent om demens og workshop kartlegging av musikkpreferanser under Demensdagene 2019, Oslo

1.9 Arrangør/medarrangør

- 29. mars** Erfaringskonferanse Musikkbasert miljøbehandling, i samarbeid med Aldring og Helse, Nord universitet og Trondheim kommune.
- 21.- 22. mai** Nordic Arts & Health Conference, Malmö, Sverige.
- 15. august** Aktiviteter med mening, frokostseminar under Arendalsuka 2019.
- 23. august** Pilotprosjekt - kompetanseheving for ansatte innen videregående skole, kulturskole og helse og omsorg i Brønnøy
- 16. sept.** Åpent arrangement: Musikk og hjernen med Geir Olve Skeie, Festiviteten, Levanger

1.10 Internasjonal deltakelse

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg samarbeider med ulike fag- og forskningsmiljøer internasjonalt, inkludert det nordiske forskningsnettverket for musikk og helse. Dette året bidro kompetansesentret med innlegg/paneldebatt/workshop på flere internasjonale seminarer/konferanser/møter om kultur og helse.

- 22. mars** Nordisk nettverksmøte med fokus på kunnskapsdeling og inspirasjon innen feltet kultur og helse. WHO – World Health Organization. København, Danmark.
- 7. mai** Knowledge behind the success of art collaboration with health and social sectors. A National Resource Center for Arts and Health with an integrated national Music based education program for health and care. Wellbeing residencies: The potential of the collaboration between arts and wellbeing sector, Riga, Latvia.
- 21. mai** Performative Crossover methods, Aase Hilde Brekke, Music – based caregiving to patients with dementia, Helene Waage og Katrine Homdrum under Nordic Arts & Health Conference, Malmö, Sverige.
- 22. mai** Nordic Journal of Arts, Culture and Health – sustainability and funding, Nordic Arts and Health Research Network, Malmø.
- 27.- 29. juni** Kompasset mellom oss, Body of Knowledge: Art and Embodied Cognition Conference ved Deakin University, Melbourne, Australia.
- 11. nov.** Launch of first WHO- report on the evidence base for arts and health interventions. Presentation of WHO's Arts and Health review. Nordisk inspirasjonsmøte med tema kultur og helse. Arrangør: Region Skåne og World Health Organization (WHO).

2 Våre fagområder – forskning, utdanning og praksis

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg dokumenterer og utvikler sang, dans og andre kulturuttrykk i en helse- og omsorgsfaglig ramme, gjennom forskning, utdanning og praksis. Kompetansesenteret er involvert i større og mindre prosjekter, både selvdrevne og i samarbeid med andre. Her følger et utvalg av arbeidet som ble gjort i 2019.

2.1 Arrangementer, seminarer og konferanser

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg var i 2019 arrangør, medarrangør og bidragsyter ved en rekke arrangementer, seminarer og konferanser. Her følger et utvalg:

«Erfaringskonferanse Musikkbasert miljøbehandling» 29. mars 2019, Stjørdal

150 deltakere kom på Erfaringskonferansen om Musikkbasert miljøbehandling for å lære mer om bruk av musikk og sang i miljøbehandlingen i daglig pleie- og omsorgsarbeid. Erfaringskonferansen var for ansatte og ledere i helsesektoren, kulturarbeidere som ønsker å jobbe innenfor helse og omsorg, studenter og andre interesserte. Statssekretær Anne Bramo i Helse- og omsorgsdepartementet åpnet konferansen.

På programmet var også

- Om Musikkbasert miljøbehandling, ved Audun Myskja, fagveileder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, lege og nevrologisk musikkterapeut
- Musikkbasert miljøbehandling i ABC-opplæringen, ved Inger Mølvik, prosjektleder, Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
- Effekter ved Musikkbasert miljøbehandling – større fokus på beboeres restressurser og mindre bruk av tvang, ved Anita Bjønnum, avdelingsleder, Fevikun bo- og omsorgssenter i Grimstad kommune

Geir Olve Skeie var blant innlederne ved Erfaringskonferansen om Musikkbasert miljøbehandling.

- Musikkbasert miljøbehandling – spillelister, journalføring og teknologiske løsninger, ved Helene Jøssund, sykepleier og gruppeleder, Trondhjems hospital
- Om tidlig implementering av bruk av musikk i miljøbehandling innenfor demensomsorgen, ved Olufine Hole Hagen, avdelingsleder, Bergen Røde Kors Sykehjem og Marie Constance Fammestad, kvalitetssykepleier, Bergen Røde Kors Sykehjem
- Resultater fra bruk av Musikkbasert miljøbehandling i praksis – presentasjon av masteroppgave i statsvitenskap, NTNU, ved Runa Matre
- Hvordan måle livskvalitet, smerte, medikamentbruk og aktivitet ved systematisk bruk av musikk og sang i miljøbehandling, ved Vegar Rangul, styreleder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg og prosjektleder for opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling
- Syng deg friskere – om korsang og psykisk, ved Grete Daling, førstelektor, Nord universitet
- Sang, stemmebruk og rytme, ved Grete Daling og Anders Dalane førstelektor, Nord universitet
- Elementer fra Musikkbasert miljøbehandling i kulturskolen på Helgeland, ved Ragnhild Skille, rådgiver, Norsk kulturskoleråd
- Om ressursbank, nettsider, spillelister og videre planer, ved Marthe Haugdal, kommunikasjonsrådgiver, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Musikkbasert miljøbehandling i kvalitetsreformen Leve hele livet – kompetanseheving og implementering i kommunene, ved Odd Håpnes, daglig leder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Avslutning og veien videre, ved Vegar Rangul, styreleder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg og prosjektleder for opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg arrangerte konferansen i samarbeid med Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse, Trondheim kommune og Nord universitet.

Nordic Arts & Health Conference, 21.- 22. mai 2019, Malmö, Sverige

Den nordiske konferansen om forskning innen kultur og helse i Norden ble arrangert i Malmö med forskerseminar påfølgende dag.

Det nordiske forskningsnettverket for kultur og helse arrangerte: Taikusydän, Turku University of Applied Sciences, Centre for Culture & Health ved Universitetet i Aalborg, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, Høgskolen i Volda, Royal College of Music in Stockholm.

Helene Waage og Katrine Homdrum, begge tilknyttet Musikkbasert miljøbehandling og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, presenterte Musikkbasert

miljøbehandling med innlegget Music-based caregiving to patients with dementia in nursing homes.

Aase Hilde Brekke, også tilknyttet Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, hadde et innlegg om Performative Crossover Methods.

Frokostseminar Arendalsuka:

«Aktiviteter med mening i eldreomsorgen» 15. august, Arendal

Nasjonalt kompetansetjeneste for aldring og helse (Aldring og Helse) og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg arrangerte frokostseminar under Arendalsuka torsdag 15. august i Arendal kino. Her kom blant annet sangen og musikkens påvirkningskraft til syne.

På programmet var blant annet:

- Odd Håpnæs, daglig leder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Kari Midtbø Kristiansen, daglig leder, Aldring og helse
- Kjetil Vikene, postdoktor, Universitetet i Bergen
- Grete Daling, førstelektor, Nord universitet
- Anders Dalane, førstelektor, Nord universitet
- Inger Molvik, prosjektleder, Aldring og helse
- Nina Jøranson, forsker, VID
- Vigdis Bæver Larsen med hunden Bella
- Roald Kvam, seniorrådgiver, Motitech
- Lars Bull, videoprodusent, Sesongfilm

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg deltok på Arendalsuka sammen med Aldring og helse.

«Musikk og hjernen» 16. september 2019, Levanger

Festiviteten Levanger var fylt til randen da nevrolog og pianist Geir Olve Skeie fortalte om musikkens magiske kraft på hjernen. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg inviterte til arrangementet som var en kombinasjon av foredrag og musikalske innslag på flygel. Geir Olve Skeie er overlege i nevrologi ved Haukeland Universitetssjukehus og professor II ved Griegakademiet ved Universitetet i Bergen der han underviser om musikk og hjernen.

Interessen var tydelig stor for å lære mer om hvilken betydning musikk har på helsa og hvilken betydning musikk kan ha ved blant annet Parkinsons sykdom, demens og ved hjernesker. Det var en unik sjanse til å lære mer om de prosessene som skjer i hjernen når vi lytter eller spiller musikk. Nyere forskning viser at musikk påvirker fysiologiske prosesser i hjernen og kan være til hjelp i behandlingen av ulike sykdommer.

Demensdagene «Helt åpent om demens» og «Kartlegging av musikkpreferanser» 2.-4. desember 2019, Oslo

Noen av Norges fremste eksperter på demens møttes for å snakke om demens på en forståelig og folkelig måte under arrangementet «Helt åpent om demens», kvelden før Demensdagene braket løs. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg bidro med innlegget «Musikkens betydning for helse og omsorg».

Under Demensdagene bidro kompetansesenteret med å gi kunnskap om «Hvordan kartlegge musikkpreferanse og -smak hos eldre med kognitiv svikt, demensdiagnose eller andre målgrupper».

2.2 Deltakelse i Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 4)

Kompetansesenteret deltar med spørreskjema om kulturdeltakelse i en av verdens største helseundersøkelser, HUNT. HUNT 4 gjennomføres fra september 2017 til februar 2019. HUNT startet i Nord-Trøndelag fylke for 40 år siden, og har vært en svært stor ressurs for forskere over hele verden. Undersøkelsens styrke er den brede oppslutningen blant folk i Nord-Trøndelag i alle disse årene. Dette har gitt unik kunnskap om hva som bidrar til god helse og til bedre behandling. Spørreskjemaet som benyttes i HUNT 4 er det samme som ble benyttet i HUNT 3 (2006–2008). HUNT 3 og HUNT 4 utgjør den mest omfattende kulturstudien på befolkningsnivå internasjonalt der kulturdeltakelse settes i sammenheng med ulike helseindikatorer. Det gir unike data til videre forskning. Spørreskjemaet i HUNT 3 og 4 vil stå sentralt i kompetansesentrets bidrag til å få fram forskningsdata på sammenhenger mellom kulturdeltakelse og helse.

2.3 Opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg gjennomfører opplæringsprogrammet Miljøbehandling med integrert bruk av musikk og sang til helse- og omsorgstjenestene, i samarbeid med Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse, Nord universitet og Bergen Røde Kors Sykehjem.

Musikkbasert miljøbehandling er utviklet på oppdrag fra Helsedirektoratet (2015-), lagt inn i Kompetanseløft 2020, og skrevet inn i kvalitetsreformen Meld. St. 15 (2017 – 2018) *Leve hele livet*, som et av fem tiltak under Helsehjelp.

Målgruppen er ansatte og ledere helse- og omsorgssektoren som arbeider nært brukere og pasienter i alle aldre og med ulike sykdommer og lidelser, basert på musikk, sang og bevegelse brukt innenfor kliniske rammer. Arbeidet bygger på personsentrert omsorg og gir metoder og verktøy for å systematisk bruke musikk, sang og bevegelse i daglig helse- og omsorgsarbeid.

Opplæringen viser at de musikkbaserte metodene bidrar til å dempe uro og aggresjon, og aktiviserer personer som sover unødvendig på dagtid. Bruken av sove- og innsovningsmedisin kan reduseres og beboernes egne ressurser blir mer aktivert. Dette gir mer fornøyde beboere, pårørende og ansatte, og mindre bruk av tvang.

Opplæringsprogrammet består av tre deler som kan tas uavhengig av hverandre:

- ABC Musikkbasert miljøbehandling
- Samlingsbasert kurs
- Videreutdanning
- Fagdag bachelor sykepleie

Evalueringer viser at deltakerne i høy grad og i svært høy grad er fornøyd med både forventninger til kurset, læringsutbytte, hjemmeoppgave. Dette er data hentet fra eget evalueringsskjema med uthenting av data som kan brukes til framtidig forskning. Opplæringsprogrammet arrangerte i 2019 også fagdag bachelor sykepleie ved fem universiteter/høgskoler.

Målgruppen til opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling er ansatte og ledere i helse- og omsorgssektoren.

Fagveiledere/undervisere i opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling 2019

ABC Musikkbasert miljøbehandling:

- Hanne Berg, lege, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Helene Waage, fagveileder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Aase-Hilde Brekke, fagveileder, pedagog, kunstner, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Kristin Haugdahl Nøst, avdelingsleder, Ytterøy Helsetun
- Katrine Homdrum, rådgiver, Evje og Hornes kommune
- Inger Molvik, prosjektleder, Aldring og Helse, Oslo
- Helene Jøssund, sykepleier og gruppeleder, Trondhjems hospital, Trondheim
- Kirsten Ask, Blidensol sykehjem, Stavanger
- Olufine Hagen, Bergen Røde Kors Sykehjem
- Marie C. Fammestad, Bergen Røde Kors Sykehjem

Samlingsbaserte kurs Musikkbasert miljøbehandling:

- Audun Myskja, lege og nevrologisk musikkterapeut, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Hanne Berg, lege, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Odd Håpnes, daglig leder, musikkviter, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Helene Waage, fagveileder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Olufine Hagen, Bergen Røde Kors Sykehjem
- Kirsten Ask, Blidensol sykehjem, Stavanger
- Helene Jøssund, sykepleier og gruppeleder, Trondhjems hospital, Trondheim
- Charlotte Stav, Melhus kommune

Videreutdanning Musikkbasert miljøbehandling 15 stp.:

- Audun Myskja, lege og nevrologisk musikkterapeut, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Odd Håpnes, daglig leder, musikkviter, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Anders Dalane, førstelektor, Nord universitet
- Hennie Skaufel, universitetslektor, Nord universitet
- Anna C. Nordanstedt, dansekonsulent, Dans i Trøndelag og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg

Videreutdanning Kunst og kultur i helse og omsorg, 15 stp.:

- Odd Håpnes, daglig leder, musikkviter, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Anders Dalane, førstelektor, Nord universitet
- Hennie Skaufel, universitetslektor, Nord universitet
- Wenche Torrisen, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg/ Høgskolen i Volda

- Roar Tromsdal, Nord universitet
- Anna C. Nordanstedt, dansekonsulent, Dans i Trøndelag og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg
- Ragnhild Skille, rådgiver, Kulturskolerådet

Fagdager i Musikkbasert miljøbehandling på sykepleieutdanninger ved høyskoler og universiteter:

- Audun Myskja, lege og nevrologisk musikkterapeut, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg

2.4 Tidsskriftet Nordic Journal of Arts, Culture and Health

Første utgave av det nye nordiske tidsskriftet Nordic Journal of Arts, Culture and Health er publisert. Tidsskriftet har som formål å bidra til spredning av forskning, kunnskap og praksiserfaringer, og er en viktig arena for publisering og debatt i det tverrfaglige fagfeltet for kunst og kultur innen fysisk og psykisk helse, sosial inkludering og helse- og omsorgsarbeid. Nordic Journal of Arts, Culture and Health er et åpent tilgjengelig (open access) tidsskrift og er en milepæl i forskningsformidling om temaet.

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg er medeier i Nordic Journal of Arts, Culture and Health. Dette er en milepæl i formidling av nordisk kultur- og helseforskning, og gir en felles, tverrfaglig plattform som tidligere ikke har eksistert. Dette kan bidra til å styrke og fremme forskningen som gjøres på feltet, styrke allianser og bygge broer mellom de nordiske fagmiljøene.

Tidsskriftet skal styrke kunst-, kultur- og helsefeltet i de nordiske landene, bidra til økt kunnskap på feltet i et nordisk perspektiv, dokumentere pågående prosjekter for å sikre at verdifull kunnskap blir bevart og delt og gi politikere i de nordiske landene et forskningsgrunnlag til bruk i politikkutvikling. Tidsskriftet praktiserer en vid definisjon av kultur og av begrepet helse, noe som inkluderer fysisk, psykisk, kulturell, eksistensiell, emosjonell, åndelig, arbeidslivsrelatert, sosial og samfunnsorientert helse.

Nordic Journal of Arts, Culture and Health utgis av Universitetsforlaget på vegne av Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, Høgskulen i Volda, Primärvården Skåne, Aalborg universitet, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm og Turku University of Applied Sciences (TUAS).

Det er mest forskning og praksis fra de nordiske landene, men bidrag fra hele verden ønskes velkommen.

Tidsskriftets målgrupper er forskere og studenter ved akademiske institusjoner, profesjonsutøvere som arbeider med kunstens og kulturens rolle på helserelaterte områder, samt offentlig forvaltning, media og allmennheten.

Artiklene blir utgitt på dansk, engelsk, norsk og svensk. Nordic Journal of Arts, Culture and Health blir gratis å lese på ldunn.no.

To utgivelser av tidsskriftet er planlagt i 2020.

2.5 Videreutdanning: Kunst og kultur i helse og omsorg 15 stp. / Nord universitet

Den helt nye videreutdanningen Kunst og kultur i helse og omsorg startet opp ved Nord sitt studiested i Levanger våsemesteret 2019.

Å bruke menneskets iboende ressurser er viktig i et helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende perspektiv, innenfor psykisk helsearbeid, rusomsorg, eldre- og demensomsorg. 18 studenter gjennomførte tre samlinger på til sammen 10 dager våren 2019, og fikk en teoretisk og praktisk innføring i systematisk bruk av kunst- og kulturuttrykk i helsearbeid.

Studiet er en del av det nasjonale opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling, og gjennomføres i regi av Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg i samarbeid med Nord Universitet.

- Det er med stolthet at vi i dag har oppstart av den nye videreutdanningen Kunst og kultur i helse og omsorg. Dette studiet er ett av flere tilbud vi har i det nasjonale opplæringsprogrammet Miljøbehandling med integrert bruk av musikk, sang og bevegelse, og det er veldig gledelig å ønske de nye studentene velkomne til oppstarten. Studiet er en viktig del av opplæringsprogrammet, og et viktig bidrag til at helse- og omsorgsarbeidere får kunnskap i hvordan de kan bruke kunst – og kulturuttrykk i den daglige pleie og omsorgen, sa Vegar Rangul, prosjektleder Musikkbasert miljøbehandling, ved oppstarten.

Videreutdanningen er på 15 studiepoeng og tar sikte på å gi kunnskap og handlingskompetanse som styrker og utvider den kompetansen studentene allerede har (f.eks. sykepleiere, helsefagarbeidere, vernepleiere, sosionomer, ergoterapeuter, kulturskolelærere, kulturarbeidere og andre).

Den nye videreutdanningen «Kunst og kultur i helse og omsorg» startet opp våsemesteret 2019

2.6 Videreutdanning: Musikkbasert miljøbehandling 15 stp. / Nord universitet

Studiet Musikkbasert miljøbehandling ble gjennomført høsten 2019 ved Nord universitet, studiested Levanger. Studiet var samlingsbasert og ga studentene 15 studiepoeng. Målet med studiet var å gi kunnskap og ferdigheter om hvordan musikk, sang og bevegelse er et alternativ og supplement til tradisjonell medisinsk behandling. Dette gjelder både som generelle miljøtiltak og som individualisert (støtte)behandling.

Musikk som effektivt arbeidsverktøy og trening i stemmebruk, rytmikk og dans/bevegelse ble vektlagt. Studiet ga innføring i hvordan musikk påvirker, hjerne, kropp og følelser og hvorfor dette er særlig viktig i arbeid med mennesker med funksjonsnedsettelse og demens. Det ble også gitt en innføring i betydningen av tverrfaglig samarbeid.

2.7 Musikkbasert miljøbehandling Brønnøysund 2019-2020

Sang, musikk, bevegelse og billedkunst - Musikkbasert miljøbehandling Brønnøy - samhandling mellom sektorer.

Musikkbasert miljøbehandling Brønnøysund 2019-2020 er et pilotprosjekt i samarbeid med Kulturskolerådet, Brønnøysund kommune og Nordland fylkeskommune (Brønnøysund vgs, helsefag). Pilotprosjektet gir kompetanseheving for kulturskole, helse og videregående skole der begrep som læring, mestring, helse og omsorg er viktige.

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, som er toneangivende i Opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling, bidrar med fagkompetanse og samarbeider med Norsk kulturskoleråd, Brønnøy kommune og Nordland fylkeskommune om et felles utviklingsarbeid som handler om hvordan sang, musikk og bevegelse kan benyttes i helse- og omsorg, på helsefag videregående skole og i kulturskolen. Arbeidet inngår i samarbeid mellom kompetansesenteret og Norsk Kulturskoleråd, forankret i den nye folkehelsemeldingen, med sikte på å utvikle helsegevinster gjennom musikalsk og kulturell kompetanseutvikling hos barn og unge.

2.8 Smertestudiet – om musikk og smertebehandling

Forskningstudien «Smertestudien» skal se på hvordan systematisk bruk av musikk og sang (Musikkbasert miljøbehandling) kan lindre smerte, dempe uro og utagering (nevropsykiatriske symptomer), øke livskvaliteten og den fysiske aktiviteten. Målgruppen er beboere på sykehjem med smerte og demensdiagnose.

240 pasienter i Oslo og Trondheim vil delta i studien ut fra en egen kartlegging av smerte og demenslidelse. Disse pasientene blir trukket ut (tilfeldig utvalg) i to like store grupper: en intervensjonsgruppe som får daglig musikkstimulering i åtte uker og en kontrollgruppe som får vanlig pleie i samme periode. Kontrollgruppen fortsetter med eventuelle sangstunder og musikktiltak som allerede er tatt i bruk. Intervensjonsperioden varer i åtte

uker fra mandag 9. mars til søndag 3. mai 2020. Intervensjonsgruppen får i denne perioden 30 minutter med individuelt tilpasset musikk fordelt utover dagen og som del av pleie og omsorg. Dette gjennomføres av helsearbeiderne etter opplæring i Musikkbasert miljøbehandling på egne kursdager februar og mars 2020. I tillegg skal beboerne få en felles sangstund en gang i uka i intervensjonsperioden.

Studien er et samarbeid mellom forskere ved Smerteklinikken ved St.Olavs Hospital, NTNU, Universitetet i Oslo, Nord universitet, Nasjonal kompetansetjeneste for Aldring og Helse, Universitetet i Bergen, Høgskulen på Vestlandet og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg. Prosjektleder er Tone Rustøen, Universitetet i Oslo.

Dette er første gang effekten av musikkstimulering på smerte og demens undersøkes i et slikt omfang.

2.9 Web-serie om musikkens helseeffekter

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg har i samarbeid med Krafttak for sang laget en web-serie om musikkens helseeffekter.

Web-serien består av seks episoder. Tre episoder ble publisert i 2018. I web-serien forklarer Odd Håpnes, daglig leder ved Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, hva forskningen sier om sangens og musikkens effekt på kropp og helse. Samarbeidet fortsetter i 2020.

Episode 1: Sangens effekt på humøret. Om hormonet serotonin.

Episode 2: Sang og tilknytning. Om hormonet oxytocin.

Episode 3: Sangens effekt på stress. Om hormonet kortisol.

Episode 4: Sangene effekt på kropp og helse.

2.10 Klokkelovnene

Klokkelovnene arbeider med å skape magiske øyeblikk mellom klovn og personer med demens. De mottok høsten 2017 tilskudd fra Helsedirektoratet til 100 besøk ved eldreinstitusjoner. Professor Wenche Torrissen ved Høgskolen i Volda/Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg har besøkt disse eldreinstitusjonene og evaluert besøkene. Artikkelen *Kan Klokkelovnene hjelpe mennesker med demens?* ble publisert i 2018 (Geriatrisk sykepleie 2/2018).

Hensikten med denne studien er å utvikle kunnskap om hvilket potensial som ligger i arbeidet som Klokkelovnene utfører på norske sykehjem, når målet er å fremme glede og forbedre livskvaliteten til mennesker som lever med en demenssykdom.

Flere studier tyder på at mennesker som lever med en demenssykdom føler seg ensomme og understimulerte. I de siste årene har det derfor blitt viktig å styrke livskvaliteten til mennesker som bor på sykehjem, gjennom kulturelle og miljøterapeutiske tiltak. Klovner på sykehjem er et av de nyeste og mest ukjente kulturelle tiltakene i demensomsorgen der målet er å styrke beboernes livskvalitet og velvære.

Mennesker med demens som bor på sykehjem kan ha mangelfull livskvalitet fordi de kje-

der seg, er ensomme og understimulerte. Studien tyder på at besøk av klovner kan bidra til å styrke livskvaliteten.

Mye tyder på at Klokkeklovnenes tilstedeværelse øker livskvaliteten til mennesker med demens på norske sykehjem. Nå skal effekten forskes på med støtte fra Kavlifondet.

I to år skal professor Wenche Torrissen følge prosjektet ved utvalgte sykehjem og avdelinger. Det er også et mål å få en langsiktig, varig tilstedeværelse av Klokkeklovnene.

2.11 Parkinsonprosjektet

Forskningsprosjektet som omhandler rytmisk trening for personer med Parkinson-diagnose i Midt-Norge startet opp i 2011, og er et samarbeid mellom Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg og Norges Parkinsonforbund avd. Nord-Trøndelag.

Parkinsons sykdom og andre nevrologiske lidelser er kroniske, degenerative sykdommer med stort funksjonstap. Medisinsk og kirurgisk behandling er krevende og gir ofte utilfredsstillende resultater. Det er derfor et uttalt behov for supplerende tiltak som kan påvirke symptomer og funksjon. Regelmessig trening er grunnlaget for de fleste supplerende tiltak for å motvirke de onde sirklene ved degenerative prosesser.

24 personer fra fire kommuner har deltatt i treningsopplegget, som gjennomføres en gang per uke. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg viderefører forskningen – fysiske tester, spørreskjema og intervju. Levanger kommune og Norges Parkinsonforbund deler på finansieringen av virksomheten. En artikkel basert på kvantitative og kvalitative data er under arbeid.

Audun Myskja er faglig ansvarlig for prosjektet. Instruktører har vært Bente Stensgaard, Guro Johansson, Åshild Gravdal og Emanuela Øverland Mangano.

2.12 Mønsterprosjektet

Dette er et kunstprosjekt som omhandler bruk av materialet filt: Mønster - Hvordan kan bruk av materialet filt gi nytt innhold, mestring og glede i hverdagen til ansatte og personer med demens.

Prosjektet ble startet opp i 2013 og gjennomført ved blant annet Ytterøy Helsetun og Skogn Helsetun. Kunstner og atelierista Anne Helga Henning står bak prosjektet. Kunstpedagog Gry Ulrichsen var følgeforsker. Anne Helga Henning har delt erfaringer fra prosjektet ved flere foredrag og debatter i samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg. Mønsterprosjektet ble videreført på Valentinlyst helse- og velferdssenter i Trondheim kommune i 2017 og 2018. Pasientarbeidene ble rammet inn og hengt opp på avdelingen.

Gry Ulrichsen har skrevet artikkelen *Møter gjennom mønster i filt*, publisert i *Nordic Journal of Art and Research*, Vol 7, NR 1 (2018). I artikkelen søkes det, fra et kunstdidaktisk perspektiv, å belyse forbindelser mellom kunstpraksis og utvidet omsorgsarbeid i en helse-kontekst.

I oppsummeringen i artikkelen skriver Ulrichsen blant annet følgende (...) I artikkelen resonnerer jeg med at en gjennomgående bruk av narrativ og poetisk dokumentasjon fører til en kunstdidaktisk praksis som konstitueres av affektive møter gjennom materialer og estetisk respons der visuelle kvaliteter forhandles. Samtidig åpnes rom for å integrere levde erfaring. Samhandlingen åpner for en lyttende tilstedeværelse og gir aktørene en mulighet til å være i det kommende - det ukjente - sammen. Mønster framstår dermed som en katalysator for å skape kontakt mellom de ulike aktørene. (...). I 2019 ble det lagt en veileder for å hjelpe andre som ønsker å bruke filt i omsorgsarbeidet.

2.13 Veileder: Mønster - Opplæring i bruk av materialet filt i møtet mellom mennesker

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg har i samarbeid med Anne Helga Henning laget en veileder som er en oppskrift på hvordan man selv kan komme i gang med bruk av materialet filt ved sin arbeidsplass. Denne veilederen kan lastes ned gratis eller sendes i posten.

Mønsterprosjektet handler om å bruke materialet filt i møtet mellom mennesker.

2.14 Minneboka – bruk av historiske bilder i eldreomsorgen

Minneboka – en samling historiske bilder fra Levanger og omegn til bruk i eldreomsorgen er lansert.

Levanger kommunes frivilligkontakter og Levanger frivilligsentral ønsket å skape et verktøy som enkelt kan brukes som utgangspunkt for aktivitet, fellesskap og opplevelser mellom frivillige, ansatte, pårørende – og personer med demensdiagnose. De gikk sammen med Levanger fotomuseum og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, og nå har alle sykehjem i Levanger kommune fått egne eksemplarer av Minneboka.

Minneboka er hovedsakelig rettet mot personer med demensdiagnose, deres familie, frivillige og ansatte, men den vil være spennende for mange. Minneboka inneholder 20 bilder og gir glimt av hverdagsliv, gårdsliv, byliv, festdager, sportsøyeblikk og arbeidsliv fra mellomkrigstida og fram til rundt 1950.

Å se på bilder er sansestimulering som bidrar til gjenkjenning og assosiasjoner. Bildene vil kunne gi like stor glede for personer med demensdiagnose som for frivillige, ansatte, pårørende og andre.

2.15 Veileder: Minneboka – bruk av historiske bilder i eldreomsorgen

Dersom man ønsker å lage en versjon av Minneboka fra sitt nærområde har vi også laget en veileder – råd og erfaringer som kan være til hjelp i arbeidet. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg har samarbeidet med Levanger kommune om å lage veilederen.

Å legge til rette for denne typen formidling kan ha stor betydning for fysisk og mental helse og en opplevelse av fellesskap. Denne type sansestimulering kan påvirke biologiske og fysiologiske prosesser i kroppen. Forskning viser at kulturopplevelser av en slik art er viktig for å ivareta kognitive evner og redusere stress. Det kan samtidig sette i gang tankeprosesser som stimulerer store deler av hjernen. Da kan personen med demensdiagnose oppleve gode øyeblikk, få fram minner, oppleve mestring og økt velvære. I slike situasjoner kan både helsepersonell, frivillige, pårørende, personer med demensdiagnose og andre oppleve likeverdige møter der alle parter ser hverandre på en ny måte.

Minneboka

Praktisk veileder for bruk av historiske bilder i eldreomsorgen.

Veilederen er utviklet av Levanger kommune og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.

Minneboka veileder kan lastes ned gratis fra hjemmesiden til Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.

2.16 Folkehelsealliansen i Trøndelag

Kompetansesenteret er medlem av folkehelsealliansen Trøndelag (tidligere folkehelsealliansen Nord-Trøndelag), som ble stiftet 1.oktober 2015. Alliansen er et tverrfaglig forum for regionale ikke-kommersielle aktører i fylket som ønsker å samarbeide om folkehelsearbeid. Det handler om å påvirke utviklingen i samfunnet slik at levekårene i økende grad skaper god helse for alle, og å påvirke helseatferd i befolkningsmassene. Dette krever et bredt engasjement og et samarbeid mellom mange samfunnsaktører.

Ved utgangen av 2019 teller folkehelsealliansen 41 medlemmer. Innsatsområder siden oppstarten: 2016 – Hverdagsaktivitet og aktiv transport, 2017 – Mat for bedre helse, 2018 og 2019 – Bedre mental helse.

2.17 Danseprosjektet Rethink Aging – Nordic: art, health & research. Et ettårig nordisk prosjektsamarbeid om dans og eldre

Danseprosjektet Rethink Aging – Nordic: art, health & research er et ettårig nordisk prosjektsamarbeid om dans og eldre. Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island deltar i prosjektet som er finansiert av Nordic Culture Point. Dansekunstner Anna Nordanstedt, ansatt i Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, er med i prosjektgruppa fra norsk side. Danseprosjektet startet i april 2019 og varer til april 2020.

Dette er et relativt kortvarig prosjekt, men det ligger likevel et stort potensiale i å opprette et nordisk fagmiljø knyttet til dans og eldre gjennom et slikt prosjekt. Gjennom å møtes på tvers av nordiske land håper vi at denne gruppen vil avdekke nye problemstillinger og ideer knyttet til flere temaer som kan utvikles og tas videre i nye prosjekter. Prosjektet kan også avdekke mer spesifikke områder innenfor tematikken dans og eldre.

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg følger prosjektet også med øye for finne forskningsspørsmål innenfor tematikken.

2.18 Bedre tilrettelegging av kulturtilbud for inkludering av seniorer med innvandrerbakgrunn

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg er i prosjektgruppa for bedre tilrettelegging av kulturtilbud for inkludering av seniorer med innvandrerbakgrunn (SINTEF). Rapport vil foreligge i 2020.

Forskningsprosjekt om bedre tilrettelegging av kulturtilbud for inkludering av seniorer med innvandrerbakgrunn. Forskningsprosjektet ledes av SINTEF. Prosjektgruppa består av deltakere fra Kulturenheten, seniorkultur i Trondheim kommune, avdeling Helse i SINTEF, Nord Universitet og HUNT forskningscenter. Prosjektet har også etablert en ressursgruppe med deltakere fra Senter for helsefremmende forskning ved NTNU, Nord Universitet, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg og en brukerrepresentant.

2.19 Helseministeren på besøk i Levanger

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg var invitert da Helseminister Bent Høie var på temamøte om framtidens eldreomsorg i forbindelse med den nye kvalitetsreformen Leve Hele Livet.

Det åpne temamøtet var initiert av Levanger Høyre og Verdal Høyre, lagt til Campus Levanger, Nord universitet.

Reformen Leve Hele Livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, gi trygghet for at eldre får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene knyttet til aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp, sammenheng og overganger i tjenestene.

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg var invitert til temamøtet ved Campus Levanger for å vise hvilke muligheter som finnes ved å ta i bruk kulturelle virkemidler i eldreomsorgen. Styreleder Vegar Rangul og daglig leder Odd Håpnes presenterte både kompetansesenteret og det nasjonale opplæringsprogrammet Musikkbasert miljøbehandling (MMB) som kompetansesenteret er en del av.

Vegar Rangul (Fra venstre), styreleder i Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg, helseminister Bent Høie og Odd Håpnes, daglig leder ved Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg

2.20 Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg i media

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg er bidragsyter i følgende medieoppslag i 2019:

- 11.01 Musikk kan føra til redusert bruk av beroligande medisin. Strilen.
- 24.01 Musikk i helsearbeid har blitt universitetsfag. Innherred.
- 02.02 Omsorgen lindrer og gleder. Innherred
- 11.02 Ny behandling: Gruppeterapi bedrer funksjonen ved demens. Dagbladet.
- 03.04 Musikk med kraft og effekt på hjernen. Aldring og helse.
- 03.04 Musikk med kraft og effekt på hjernen. Forskning.no
- 13.04 Rock på resept. VG.
- 17.08 Bent Høie kritisk til hvordan eldreomsorgen blir håndtert. Innherred.
- 29.08 "Kultur på blå resept". Fjord til fjord.
- 10.09 Musikk, hjerne og helse. Innherred.
- 12.09 Musikk, hjerne og helse. Trønder-Avisa.
- 13.09 Han er nevroløst og pianist - mandag forteller han om musikkens magiske kraft på sykdom, demens og hjerneskader. Innherred.
- 19.09 Stinn brakke for hjernen og musikk. Trønder-Avisa.
- 19.09 Foredrag trakk fullt hus. Innherred.
- 30.09 Å høre musikk kan være medisin. Fjell-Ljom.

Foredrag trakk fullt hus

LEVANGER REDAKSJON

Festivitetene Levanger var fylt til randen da nevroløst og pianist Geir Øve Skjerve fortalte om musikkens magiske kraft på hjernen mandag kveld denne uken. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg inviterte til arrangementet, som var en kombinasjon av foredrag og musikalske innslag på fylket.

Interessen var stor for å lære mer om hvilken betydning musikk har på helsen og hvilken betydning musikk kan ha ved blant annet Parkinsons sykdom, demens og ved hjerneskader.

- Det er meget hyggelig å se at temaet er noe som er interessant for folk. Det var jo også en unik sjansen til å lære mer om de prosessene som skjer i hjernen når vi lytter eller spiller musikk. Nyere forskning viser at musikk påvirker fysiologiske prosesser i hjernen og kan være til hjelp i behandlingen av ulike sykdommer, og dette er veldig noe som folk synes er aktuelt og interessant, sier Odd Hillesen, daglig leder ved Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.

Ordfører Robert Svare i Levanger ønsket velkommen. Foto: Marthe Haugdal

forskning.no

Test makroskopisk

20. januar 2019

Musikk med kraft og effekt på hjernen

Av Marthe Haugdal

20. januar 2019

20. januar 2019

ROCK på resept

Musikk kan både brukes som medisin - og som forebyggingsmiddel.

20. januar 2019

20. januar 2019

20. januar 2019

20 KULTUR

Musikk i helsearbeid har blitt universitetsfag

Studenter ved Nord universitet ser nærmere på sammenhengen mellom kultur og helse.

LEVANGER REDAKSJON

Universitetet har etablert nytt videregåendeutvalg under Østland skole- og helse- og omsorgsregionen. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg er en del av det nye utvalget.

Et studenter skal lepe av et utvalg av studenter som er utvalgt til å studere på Nord universitet. De vil studere på Nord universitet. De vil studere på Nord universitet. De vil studere på Nord universitet.

Helse- og omsorgsarbeidere får kunnskap i hvordan de kan bruke kunst- og kulturtrykk i den daglige pleie og omsorgen

20. januar 2019

20. januar 2019

Anders Dalane (Nord),
Kari Kristiansen (Aldring og helse) og
Odd Håpnes (Nasjonalt kompetansesenter for
kultur, helse og omsorg) på Arendalsuka

Klokkeklovnene arbeider med å skape
magiske øyeblikk mellom klovn og personer
med demens.

Konferansen *Musikkbasert miljøbehandling*
samlet 150 konferansedeltakere i Stjørdal
29. mars.

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER